Το τελευταίο πιο πρώιμο Πάσχα

Δημήτρη Ι. Μπουνάκη

Σχ. Συμβούλου Μαθηματικών

dimitrmp@sch.gr

Στην μνήμη του αείμνηστου θείου και Δασκάλου μου Μανώλη Δ. Μπουνάκη

Ο φετινός εορτασμός του Πάσχα των ορθοδόξων χριστιανών παρουσιάζει δυο αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά. Το πρώτο, όχι και τόσο σπάνιο, είναι ότι είναι κοινό με το Πάσχα των καθολικών (στον αιώνα μας υπάρχουν 31 έτη με κοινό Πάσχα). Το δεύτερο είναι ιδιαίτερα πρωτότυπο και εντυπωσιακό: είναι το τελευταίο Πάσχα του αιώνα μας, αλλά και όλων των επόμενων αιώνων, που εορτάζεται τόσο πρώιμα!!!
Αλλά ας δούμε, με συντομία, πως έχουν τα πράγματα γύρω από την ημερομηνία του Πάσχα.

Το Πάσχα είναι κατ' αρχήν μια μεγάλη εορτή του Ιουδαϊσμού που καθιερώθηκε για να εορτάζεται η ανάμνηση της διάβασης των Εβραίων από την ερυθρά θάλασσα και της απελευθέρωσής τους από την αιγυπτιακή αιχμαλωσία (εβραϊκά PESHAH = διάβαση). Η εορτή αυτή λέγεται και *Νομικόν Πάσχα* ή *Φάσκα* και εορταζόταν στις 14 του μήνα Νισάν, δηλαδή την ημέρα της πρώτης πανσελήνου μετά την εαρινή ισημερία.

Επειδή οι πρώτοι χριστιανοί, όπως ήταν φυσικό, ήταν Εβραίοι, παρέλαβαν την εορτή αυτή από αυτούς και διατήρησαν το όνομα Πάσχα σε ανάμνηση της Ανάστασης του Χριστού, δηλ. "*της διαβάσεως από τον θάνατον εις την ζωήν*" και το ονόμαζαν, σε αντιδιαστολή με το εβραϊκό Πάσχα, *"Πάσχα το καινόν"*.

Κατά τα πρώτα έτη του Χριστιανισμού δεν υπήρχε κοινή ημέρα εορτασμού του Πάσχα στις διάφορες χριστιανικές εκκλησίες (βλ. περισσότερα στο [2])) και μάλιστα πολλά χρόνια πέρασαν με έντονες συζητήσεις και διαφωνίες από τις οποίες δεν έλειπαν οι διαξιφισμοί και οι έριδες. Μπροστά σε αυτήν την κατάσταση, η Α΄ Οικουμενική σύνοδος (325 μ. Χ., Νίκαια της Βιθυνίας) αναγκάστηκε να πάρει θέση και στο θέμα της ημερομηνίας του Πάσχα.
Η σύνοδος λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εβραίοι εόρταζαν το Πάσχα κατά την ημέρα της Πανσελήνου, που γινόταν κατά ή μετά την εαρινή ισημερία και επειδή ο Χριστός αναστήθηκε αμέσως την επομένη, δηλαδή μετά την εαρινή πανσέληνο, καθόρισε τον εξής κανόνα:

Το χριστιανικό Πάσχα πρέπει να εορτάζεται την πρώτη Κυριακή μετά την Πανσέληνο, που θα γίνει κατά την ημέρα της εαρινής ισημερίας ή μετά από αυτήν. Αν η πανσέληνος γίνει Κυριακή τότε το Πάσχα θα εορτάζεται την επομένη Κυριακή.

Αυτό έγινε για να μην συμπίπτει ποτέ το χριστιανικό με το εβραϊκό Πάσχα. Η πανσέληνος που συμβαίνει κατά ή μετά την εαρινή ισημερία λέγεται και πανσέληνος του Πάσχα ή *πασχαλινή πανσέληνος*. Ποιος όμως θα καθόριζε την πασχαλινή πανσέληνο;
Η Α΄ Οικουμενική σύνοδος *ανέθεσε* στον Πατριάρχη της Αλεξάνδρειας, πόλη στην οποία άκμαζε η αστρονομία τα χρόνια εκείνα, να φροντίσει τον καθορισμό της πανσελήνου του Πάσχα και κατ' επέκταση την ημερομηνία του Πάσχα για όλες τις χριστιανικές εκκλησίες. Στην Αλεξάνδρεια όμως χρησιμοποιούσαν τον Κύκλο του Μέτωνα για τον προσδιορισμό των μελλοντικών Πανσελήνων, σύμφωνα βέβαια και με το Ιουλιανό ημερολόγιο.

Ο Κύκλος του Μέτωνα

Ο Αθηναίος Αστρονόμος *Μέτων* (432 π. Χ.) ανακάλυψε ότι *235 συνοδικοί μήνες ισοδυναμούν με 19 τροπικά (ηλιακά) έτη*.
Συνοδικός μήνας είναι το χρονικό διάστημα μεταξύ δυο διαδοχικών ομωνύμων φάσεων της σελήνης (π.χ. μεταξύ δυο πανσελήνων ή μεταξύ δυο πρώτων τέταρτων) και είναι ίσος με 29,530588 ημέρες, ενώ το *Τροπικό έτος,* είναι το χρονικό διάστημα ανάμεσα σε δυο διαδοχικές διαβάσεις του ήλιου από το εαρινό ισημερινό σημείο (κατά την φαινόμενη ετήσια κίνηση του ήλιου πάνω στην εκλειπτική) και είναι ίσο με 365,242199 (μέσες ηλιακές) ημέρες.
Αυτή η περίοδος των 19 τροπικών ετών ή 6940 ημερών περίπου, ονομάστηκε *κύκλος του Μέτωνα* ή κύκλος της σελήνης. Ο κύκλος αυτός είναι πρακτικά χρήσιμος, διότι αν καταγράψομε τις ημερομηνίες των φάσεων της σελήνης επί 19 συνεχόμενα έτη, οι φάσεις θα επανέρχονται στις ίδιες ημερομηνίες και κατά την ίδια σειρά στα επόμενα 19 έτη κ.ο.κ.
Όμως ο κύκλος του Μέτωνα παρουσιάζει κάποιο *σφάλμα: δίνει (μέχρι σήμερα) την Μετώνεια (ή Ιουλιανή) πανσέληνο 4-5 περίπου μέρες αργότερα από την αστρονομική πανσέληνο.*
Παρά το σφάλμα αυτό, που τα πρώτα έτη ήταν μικρό, σχηματίσθηκε (από τους Αλεξανδρινούς αστρονόμους) ο πίνακας των πανσελήνων του Πάσχα, (Πασχάλιοι πίνακες) δηλαδή, των κατά την $21^{η}$ Μαρτίου και μετά πανσελήνων του Ιουλιανού ημερολογίου, που ακόμη και σήμερα χρησιμοποιούν οι ορθόδοξοι Χριστιανοί, άλλοι αυτούσιο (π.χ. Ρώσοι) και άλλοι (π.χ. εμείς οι Έλληνες) σε σχέση και με το Νέο (Γρηγοριανό) ημερολόγιο.
Στην ημερομηνία όμως του Πάσχα επέδρασε και η καθιέρωση το 1582 του νέου (Γρηγοριανού) ημερολογίου. Αυτό έγινε διότι λόγω των καθυστερήσεων του παλαιού ημερολογίου (π. η.) είχε συσσωρευτεί λάθος –καθυστέρηση- 10 ημερών (η εαρινή ισημερία του 1582 αντί να γίνει στις 21/3 έγινε στις 11/3). Οι ορθόδοξοι Χριστιανοί, κυρίως από μίσος στον πάπα, δεν δέχτηκαν την ρύθμιση αυτή και ορισμένοι (οι παλαιοημερολογίτες) συνεχίζουν κανονικά μέχρι σήμερα να χρησιμοποιούν το π. η.

Όμως η εκκλησία της Ελλάδας δέχθηκε το νέο ημερολόγιο (ν. η.) στις *10 Μαρτίου 1924*, ακολουθώντας την Ελληνική πολιτεία που το είχε αποδεχθεί το 1923, **αλλά χωρίς μετακίνηση του Πασχάλιου** και των κινητών εορτών που εξακολουθούν να εξαρτώνται από το παλαιό ημερολόγιο (π. η.). Με τον τρόπο αυτό διατηρήθηκε το λάθος του παλαιού ημερολογίου, αλλά και το λάθος του κύκλου του Μέτωνα και είναι αυτά που ευθύνονται για την διαφοροποίηση της ημερομηνίας του Πάσχα των ορθοδόξων.

Η Ημερομηνία του Πάσχα

Ο υπολογισμός της ημερομηνίας του Πάσχα ορθόδοξων και Καθολικών, είναι ένα σχετικά σύνθετο αστρονομικό και μαθηματικό θέμα αν και απαιτεί ουσιαστικά τις 4 πράξεις της αριθμητικής και λίγες γνώσεις από την θεωρία αριθμών. Παλαιότερα την ημερομηνία του Πάσχα την υπολόγιζαν από ορισμένους πίνακες, τους περίφημους *Πασχάλιους πίνακες*. Σήμερα την ημερομηνία του Πάσχα (ορθοδόξου και καθολικού) την βρίσκουμε με ένα ορισμένο Μαθηματικό αλγόριθμο (βλ. σχετικά στο [2])..
Οι καθολικοί (και διαμαρτυρόμενοι) εορτάζουν το Πάσχα (*Λατίνων Πάσχα*) σύμφωνα με τον κανόνα της Α΄ Οικουμενικής συνόδου, όμως η εαρινή ισημερία και η εαρινή πανσέληνος *προσδιορίζονται σύμφωνα με το Γρηγοριανό* ή νέο ημερολόγιο (ν. η.), λαμβάνοντας ακόμη υπόψη και το σφάλμα του κύκλου του Μέτωνα, την λεγόμενη *εκκλησιαστική πρόπτωση*.

Οι διαφορές στην Ημερομηνία

Όπως είδαμε η Ελληνική πολιτεία το 1923 και στην συνέχεια η εκκλησία της Ελλάδας, δέχθηκε το νέο ημερολόγιο (ν. η.) στις 10 Μαρτίου 1924, αλλά *χωρίς* μετακίνηση του Πασχάλιου και των κινητών εορτών που εξακολουθούν να εξαρτώνται από το παλαιό ημερολόγιο (π. η.).
Έτσι διατηρήθηκαν τα σφάλματα στον υπολογισμό της ημερομηνίας του ορθόδοξου Πάσχα που το διαφοροποιούν από το καθολικό Πάσχα.
Τα σφάλματα αυτά είναι :
α) Χρησιμοποιεί τον κύκλο του Μέτωνα που έχει ήδη συγκεντρωμένο σφάλμα 4-5 ημερών, δηλαδή δίνει την Μετώνεια (ή Ιουλιανή) πανσέληνο 4-5 μέρες αργότερα από την Γρηγοριανή (και με μεγάλη ακρίβεια αστρονομική) πανσέληνο, δηλ. την πανσέληνο που λαμβάνει υπόψη της το λάθος αυτό.

β) Χρησιμοποιεί το παλαιό ημερολόγιο για τον προσδιορισμό της εαρινής πανσελήνου (21/3 με π. η.), με αποτέλεσμα να μην χρησιμοποιεί την Γρηγοριανή πανσέληνο (η οποία βασίζεται στο Γρηγοριανό ημερολόγιο) και έτσι μερικές πανσέληνοι αν και είναι μετά τις 20 Μαρτίου (ν. η.) να μην τις θεωρεί πασχαλινές.

Αποτέλεσμα του πρώτου σφάλματος: είναι να έχομε τον εορτασμό του ορθοδόξου Πάσχα, πολλές φορές όχι την πρώτη Κυριακή μετά την πανσέληνο, αλλά την επομένη, όπως π.χ. το 2009: η Γρηγοριανή πανσέληνος ήταν την Παρασκευή 10 Απριλίου και οι καθολικοί είχαν Πάσχα στις 12. Η Ιουλιανή

όμως πανσέληνος ήταν την Τρίτη 14 Απριλίου (4 μέρες αργότερα λόγω του λάθους του κύκλου του Μέτωνα) οπότε το ορθόδοξο Πάσχα ήταν στις 19 Απριλίου.

Αποτέλεσμα του δευτέρου σφάλματος: είναι να έχομε τον εορτασμό του ορθοδόξου Πάσχα πολλές φορές μετά την δεύτερη εαρινή πανσέληνο, όπως π.χ. το 2008: η Γρηγοριανή πανσέληνος του Σαββάτου 22 Μαρτίου 2008 δίνει Πάσχα για τους καθολικούς στις 23 Μαρτίου. Όμως αυτή δεν θεωρείται πασχαλινή για τους ορθόδοξους αφού είναι στις 9 π. η. (22 ν. η.). Έτσι περίμεναν την επόμενη πανσέληνο που ήταν, μετά 30 ημέρες, στις 21 Απριλίου που λόγω και του σφάλματος του κύκλου του Μέτωνα δίνεται στις 25 Απριλίου (Παρασκευή), οπότε το ορθόδοξο Πάσχα ήταν την Κυριακή 27 Απριλίου.

Ενώ το πρώτο σφάλμα είναι μόνιμο, το δεύτερο μπορεί και να μην υπάρχει. Όταν η εαρινή πανσέληνος είναι από τις 30 Μαρτίου και μετά, τότε βοηθούντος του πρώτου σφάλματος, η Μετώνεια (Ιουλιανή) πανσέληνος δίνεται από τις 3 Απριλίου και μετά, και έτσι δεν υπάρχει το δεύτερο σφάλμα, αφού η πανσέληνος αυτή θεωρείται πασχαλινή (διότι είναι από τις 21/3 π. η. και μετά) και από τους ορθοδόξους.

Στην περίπτωση αυτή, αν οι πανσέληνοι (Γρηγοριανή και η Ιουλιανή) πέσουν την ίδια βδομάδα έχουμε κοινό Πάσχα, ενώ αν πέσουν σε διαφορετική το Καθολικό Πάσχα *εορτάζεται ενωρίτερα κατά μια (μόνο) βδομάδα* από το Ορθόδοξο Πάσχα.

Έτσι φέτος, το 2010, η Μετώνεια (Ιουλιανή) πασχαλινή πανσέληνος δίνεται το *Σάββατο 3 Απριλίου* (ν. η.), ενώ η Γρηγοριανή πασχαλινή πανσέληνος ήταν την Τρίτη 30 Μαρτίου (4 μέρες ενωρίτερα λόγω του σφάλματος του κύκλου του Μέτωνα). Έτσι αίρεται τόσο το πρώτο σφάλμα (αφού είναι και οι δυο την ίδια βδομάδα) όσο και το δεύτερο, αφού η πανσέληνος είναι στις 3 Απριλίου ή 21 π.η. (και λαμβάνεται ως πασχαλινή και από τους ορθόδοξους), οπότε έχομε κοινό Πάσχα την αμέσως επόμενη Κυριακή 4 Απριλίου. Το ίδιο θα συμβεί και του χρόνου, το 2011: η Ιουλιανή (Μετώνεια) πασχαλινή πανσέληνος δίνεται την *Παρασκευή 22 Απριλίου* (ν. η.), ενώ η Γρηγοριανή πασχαλινή πανσέληνος είναι την Κυριακή 17 Απριλίου (5 μέρες διαφορά: 4 λόγω του σφάλματος του κύκλου του Μέτωνα και 1 για ένα κάποιο άλλο λόγο, βλ.[2]). Έτσι αίρεται τόσο το πρώτο σφάλμα (αφού είναι και οι δυο την ίδια βδομάδα) όσο και το δεύτερο, αφού η πανσέληνος είναι μετά στις 3 Απριλίου (21 π. η.), οπότε έχομε κοινό Πάσχα την αμέσως επόμενη Κυριακή 24 Απριλίου (2011).

Το δεύτερο σφάλμα υπάρχει μόνο όταν η εαρινή πανσέληνος γίνει από 21-29 Μαρτίου (ν. η.). Στην περίπτωση αυτή το Πάσχα των καθολικών προηγείται αυτού των ορθοδόξων από 4 μέχρι 6 βδομάδες και ενδέχεται να μην έχομε Πάσχα τον Απρίλιο, όπως συνέβη το 2002 (5/5) και 2005 (1/5) και θα συμβεί και το 2013 (5/5).

Όρια Εορτασμού του Πάσχα

Όπως αναφέρουμε αναλυτικά στο [2], τα όρια της ημερομηνίας του Πάσχα είναι:
Α. Για τους ορθόδοξους (που ακολουθούν το ν. η.):
Μέχρι και το έτος 2099 που υπάρχει η διαφορά των 13 ημερών στα δυο ημερολόγια, είναι : **από 4 Απριλίου μέχρι 8 Μαΐου** (με το ν. η.) ενώ όσοι ακολουθούν το π. η. από *22 Μαρτίου μέχρι 25 Απριλίου* (π. η.). Γι' αυτό και αυτό που παλαιότερα (πριν εισαχθεί το ν. η.) ο λαός μας έλεγε "ποτέ το Μάη Πάσχα" πρέπει να γίνει: "ποτέ τον Μάρτη Πάσχα"!
Οι παλαιοημερολογίτες, που ακολουθούν το π. η., έχουν την ίδια ημέρα Πάσχα με τους ορθόδοξους χριστιανούς που ακολουθούν το ν. η., αλλά με ημερομηνία 13 μέρες μικρότερη, μέχρι και το 2099 (π.χ. για το 2010 στις 22 Μαρτίου π. η.).

Β. Για τους Καθολικούς:
Τα όρια του καθολικού Πάσχα (Κ. Π.) είναι από ***22 Μαρτίου μέχρι 25 Απριλίου*** (ν. η.), δηλαδή οι καθολικοί δεν έχουν ποτέ Πάσχα τον Μάιο, όπως και οι ορθόδοξοι τον Μάρτιο.

Το τελευταίο Ορθ. Πάσχα στις 4 Απριλίου είναι το 2010!

Στην αρχή αναφέραμε ότι το φετινό Πάσχα στις 4 Απριλίου δεν είναι μόνο το τελευταίο πιο πρώιμο Πάσχα του αιώνα μας, αλλά και όλων των … επόμενων αιώνων! Αυτό ακριβώς το θέμα θα δούμε τώρα.
Τα παραπάνω όρια εορτασμού του Πάσχα των καθολικών που είδαμε, δεν επηρεάζονται από την διαφορά των δυο ημερολογίων, αφού δεν χρησιμοποιούν το π. η., ενώ τα όρια για το Πάσχα των ορθοδόξων επηρεάζονται. Από το 1900 μέχρι το 2099 που τα δυο ημερολόγια έχουν διαφορά 13 ημέρες η μικρότερη ημερομηνία του Πάσχα είναι στις 4 Απριλίου (1915, 2010) και η μεγαλύτερη στις 8 Μαΐου (1983, 2078).
Ας δούμε τι γίνεται όταν η καθυστέρηση του π. η. αυξάνει.
Κατ' αρχήν το ενωρίτερα εορταζόμενο (ορθόδοξο) Πάσχα συμβαίνει όταν στις **21 Μαρτίου με π. η. είναι Σάββατο και συμβεί πανσέληνος** (οπότε έχουμε Πάσχα την επομένη). Έτσι π.χ. το 1668, συνέβη αυτό και είχαν Πάσχα στις 22 Μαρτίου, δηλαδή 1 Απριλίου ν. η., αφού η διαφορά των ημερολογίων ήταν τότε 10 μέρες. Σήμερα που η διαφορά των δυο ημερολογίων είναι 13 μέρες (1900-2099) αυτό συμβαίνει όταν στις 21+13=34 δηλαδή στις 3 Απριλίου είναι Σάββατο και πανσέληνος (όπως φέτος, το 2010). Από τις 14 Μαρτίου 2100 η καθυστέρηση του π. η. γίνεται 14 μέρες (επειδή το 2100 είναι δίσεκτο μόνο με το π. η.), οπότε τον 22^{ο} αιώνα η 21/3 με π. η. αντιστοιχεί στις 21+14=35, δηλαδή 4 Απριλίου. Έτσι αν τον 22^{ο} αιώνα στις 4/4 (ν. η.) συμβεί πανσέληνος και είναι Σάββατο, την επόμενη Κυριακή 5/4 έχομε το πιο πρώιμο Πάσχα. Αυτό ακριβώς συμβαίνει το 2105 (μοναδικό στον 22^{ο} αιώνα).
Όμοια τον 23^{ο} αιώνα, λόγω του δίσεκτου επαιώνιου έτους 2200 (μόνο) με το π. η., το πιο πρώιμο Πάσχα πρέπει κανονικά να είναι στις 6 Απριλίου. Όμως τον

αιώνα αυτό δεν υπάρχει Σάββατο στις 5 Απριλίου με πανσέληνο. Συμβαίνει όμως εδώ το εξής: την μια ημέρα παραπάνω-λόγω του δίσεκτου 2200 με το π. η.- να την υφίσταται το ίδιο το Πάσχα του 2200 (που είναι έτος του 22^{ου} αιώνα). Έτσι θα έχουμε (θα έχουν…) Πάσχα στις 6 Απριλίου του 2200 και αυτό θα είναι το **κανονικό** πιο πρώιμο Πάσχα του 23^{ου} αιώνα (αν θεωρήσουμε, καταχρηστικά, ότι το 2200 είναι έτος του αιώνα αυτού). Φυσικά υπάρχει άλλη ελάχιστη ημερομηνία Πάσχα τον 23^{ο} αιώνα, στις 7 Απριλίου του 2295 (δεν είναι όμως η κανονική του 23^{ου} αιώνα!).
Συνεχίζοντας από το έτος 2300, που είναι δίσεκτο (μόνο) με το π. η., και για ολόκληρο τον 24^{ο} αιώνα το πιο πρώιμο Πάσχα πρέπει να είναι στις 7 Απριλίου. Μάλιστα, επειδή το 2400 είναι δίσεκτο και με τα δυο ημερολόγια, η 7 Απριλίου ισχύει και για τον 25^{ο} αιώνα και μέχρι το 2499 (όπως ακριβώς από το 1900 μέχρι το 2099 είναι η 4 Απριλίου).
Για το πιο **όψιμο** Πάσχα: αυτό συμβαίνει **όταν στις 21 Μαρτίου με π. η. είναι Κυριακή και στις 19/3 Μαρτίου με π. η. έχομε πανσέληνο** (η Μετώνεια πανσέληνος του Μαρτίου δεν πέφτει ποτέ 20/3 με π. η). Τότε η μετά 30 ημέρες πανσέληνος είναι η πασχαλινή! Δηλαδή έχομε πασχαλινή πανσέληνο την Κυριακή 18 Απριλίου με π. η. , οπότε το Πάσχα είναι την επόμενη Κυριακή 25 Απριλίου με π. η.. Έτσι τον αιώνα μας (αλλά και τον προηγούμενο) που η διαφορά των ημερολογίων είναι 13 μέρες, το πιο όψιμα εορταζόμενο Πάσχα είναι στις 25 + 13 = 38, δηλαδή στις 8 Μαΐου. Πάσχα στις 8 Μαΐου είχαμε το 1983, αλλά δεν θα προλάβουμε το… επόμενο, αφού θα είναι το 2078!.Μάλιστα το Πάσχα του 2078, θα είναι το τελευταίο με αυτή την ημερομηνία, αφού εντελώς όμοια προκύπτει και η μετακίνηση της όψιμης ημερομηνίας εορτασμού του Πάσχα κατά 1 ημέρα ανά επαιώνιο έτος (που το πλήθος των αιώνων του δεν διαιρείται με το 4). Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι πιο πρώιμες και οι πιο όψιμες ημερομηνίες Πάσχα μέχρι και τον 27^{ο} αιώνα.

Αιών. / Πάσχα	21^{ος}	22^{ος}	23^{ος}	24^{ος}	25^{ος}	26^{ος}	27^{ος}
Πιο Πρώιμο	4/4: 2010	5/4 2105	6/4 2200	(8/4: -2379, 2390)	7/4 2447	8/4 2542	9/4 2637
Πιο όψιμο	8/5: 2078	9/5 2173	10/5 2268	(10/5:2325, 2336)	(10/5: 2420)	12/5 2515	13/5 2610

Όσες ημερομηνίες είναι σε παρενθέσεις αντιστοιχούν σε ημερομηνίες πιο πρώιμου (όψιμου) Πάσχα, αλλά χωρίς να είναι το κανονικό πρώιμο (όψιμο) Πάσχα του αιώνα τους.
Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει ότι το φετινό Πάσχα στις 4 Απριλίου, *όσο η ορθόδοξη εκκλησία βασίζεται στο π. η. για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας του Πάσχα*, είναι το τελευταίο για την ορθόδοξη εκκλησία και όλα τα επόμενα θα είναι από τις 5 Απριλίου και μετά.!!!

Ένα άλλο που πρέπει να επισημάνουμε είναι ότι, όταν έχουμε το πιο πρώιμο ορθόδοξο Πάσχα τότε έχουμε κατ' ανάγκη, προς το παρόν, κοινό Πάσχα με

τους καθολικούς. Αυτό συμβαίνει γιατί, το πιο πρώιμο ορθόδοξο Πάσχα συμβαίνει όταν η πασχαλινή (Μετώνεια) πανσέληνος είναι Σάββατο, οπότε η αστρονομική (περίπου Γρηγοριανή) κανονική πανσέληνος είναι 4 ή 5 μέρες πριν, άρα και οι δυο στην ίδια βδομάδα κλπ.. Όταν όμως το σφάλμα του κύκλου του Μέτωνα ξεπεράσει τις 6 μέρες, τότε δεν θα συμβαίνει αυτό: το ορθόδοξο θα εορτάζεται μια βδομάδα αργότερα από αυτό των καθολικών κ.ο.κ.

Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι η συνεχής μετακίνηση προς τα εμπρός της ημερομηνίας του Πάσχα θα έχει κάποτε εντυπωσιακές συνέπειες.
Έτσι, αν εξακολουθήσει η ορθόδοξη εκκλησία να στηρίζεται στο π. η. για να υπολογίζει την ημερομηνία του Πάσχα, π.χ. μέχρι το… 5270, το ορθόδοξο Πάσχα θα είναι την… 1 Ιουνίου, ενώ των καθολικών στις 11 Απριλίου (37 μέρες καθυστέρηση του π. η.) και βέβαια η ημερομηνία του Πάσχα όλο και θα απομακρύνεται προς τα εμπρός, κάτι εντελώς παράλογο από κοινωνικής και θρησκευτικής πλευράς. Μην ξεχνούμε ακόμη ότι η εορτή του Πάσχα είναι στο χριστιανικό εορτολόγιο κεντρική σε μια μεγάλη ομάδα εορτών, που αρχίζουν 70 μέρες πριν, με την *Κυριακή Τελώνου και Φαρισαίου* και λήγουν 56 μέρες μετά την Κυριακή του Πάσχα, την *Κυριακή των Αγίων Πάντων.*
Μπορεί βέβαια κάποιοι να ισχυριστούν ότι ο τρόπος υπολογισμού της ημερομηνίας του ορθόδοξου Πάσχα είναι σύμφωνος την παράδοση, αλλά παραβιάζεται ο κανόνας της Α΄ Οικουμενικής συνόδου, αφού ορίζει ο εορτασμός να γίνεται την πρώτη Κυριακή μετά την *αστρονομική* εαρινή πανσέληνο.
Αυτό, το έχει επισημάνει τελευταία και ο αείμνηστος Αρχιεπίσκοπος *Χριστόδουλος,* ο οποίος αν και δεν πρότεινε να γίνει αλλαγή στον υπολογισμό της ημερομηνίας του Ορθόδοξου Πάσχα, στην πολύ σχολαστική *διδακτορική του διατριβή*, με θέμα την ημερομηνία του Πάσχα από θεολογικής και εκκλησιαστικής πλευράς, αναφέρει σχετικά:

«αξιοσημείωτον τυγχάνει το γεγονός ότι η Α' Οικ. Σύνοδος, θελήσασα να ορίση την ημέραν εορτασμού του Πάσχα, δεν ώρισε μήνας και ημέρας του Ιουλιανού Ημερολογίου, αλλ' έθετο ως σταθεράν βάσιν του υπολογισμού την εαρινήν ισημερίαν, δηλ. ώρισε τα κατά τον εορτασμόν ουχί ημερομηνιακώς, αλλ' αστρονομικώς, και τούτο διότι το κανονικώς ενδιαφέρον δεν είναι η ημερομηνία, αλλ' η ισημερία».

Αυτήν την ξεκάθαρη αλήθεια ας την έχουν υπόψη τους όσοι μερικές φορές, άκριτα και ανιστόρητα μιλούν αόριστα για «παράδοση» ή «προσκόλληση στον Πάπα ή στην Δύση κλπ.
Παλιότερα, στην τότε Κοινωνία των Εθνών (1919-1946, πρόδρομος του Ο.Η.Ε.) έγιναν διάφορες προτάσεις για κοινό εορτασμό του Πάσχα. Μια πρόταση ήταν να εορτάζεται σε σταθερή ημερομηνία του Απριλίου, σε συμφωνία και με το παγκόσμιο ημερολόγιο, που δεν έγινε δεκτή, αφού μπορούσε το Πάσχα να μην γιορτάζεται σε μέρα Κυριακή. Άλλη πρόταση για να εορτάζεται την δεύτερη Κυριακή του Απριλίου δημιουργούσε πρόβλημα, σε ορισμένες περιπτώσεις, στους Καθολικούς κατά τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου. Έμεινε η τρίτη Κυριακή του Απριλίου, αλλά δεν προχώρησε παρά

πέρα η συζήτηση. Πάντως μια άλλη πρόταση φαίνεται να συγκεντρώνει την προτίμηση όλων και να έχει μέλλον: *η πασχαλινή πανσέληνος να προσδιορίζεται σύμφωνα με τις σύγχρονες αστρονομικές παρατηρήσεις, όπως σαφώς δέχθηκε και η Α΄ Οικουμενική σύνοδος,* σήμερα μάλιστα που διαθέτουμε πολύ ακριβείς μεθόδους προσδιορισμού της.

Ας ελπίσουμε λοιπόν ότι κάποτε θα γίνει κατανοητή από όλους η ουσία του προβλήματος, θα παραμεριστούν οι σκοπιμότητες ορισμένων εκκλησιών και βέβαια ότι θα *τολμήσει η εκκλησιαστική ηγεσία*, προπάντων των ορθοδόξων, να προωθήσει το θέμα αυτό και έτσι να συνεορτάζουν και το Πάσχα (όπως π.χ. τα Χριστούγεννα), τουλάχιστον όλοι οι Χριστιανοί που ακολουθούν το νέο ημερολόγιο…

Καλό Πάσχα* και *Χρόνια Πολλά

Βιβλιογραφία

1. Κατσής Δημ., Τα ημερολόγια και ο Κανών του Πάσχα, Αθήνα 1959.
2. Μπουνάκης Δ., Η Ημερομηνία του Πάσχα www.math-her.gr
3. Μπουνάκης Δ., Η περιπέτεια του ημερολογίου www.math-her.gr